

Sygn. akt I ACa 147/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 lipca 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Bogusław Suter
Sędziowie	:	SA Elżbieta Bieńkowska SA Jarosław Marek Kamiński (spr.)
Protokolant	:	Izabela Lach

po rozpoznaniu w dniu 26 lipca 2019 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa **Syndyka masy upadłości S. S. (1) prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą (...)**

przeciwko **B. S.**

przy udziale **Prokuratora (...) w B.**

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Suwałkach

z dnia 9 lipca 2018 r. sygn. akt I C 948/16

I. prostuje wyrok Sądu Okręgowego w Suwałkach z dnia 9 lipca 2018 r. w punkcie 1 w ten sposób, że po słowach: „pomiędzy S. S. (1)” wpisać słowa: i (...);

II. oddala apelację;

III. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 8100 złotych tytułem zwrotu kosztów instancji odwoławczej.

(...)

Sygn. akt I ACa 147/19

UZASADNIENIE

Syndyk masy upadłości dłużnika S. S. (1), prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą (...) w P. – M. K., w pozwie skierowanym przeciwko B. S., wniósł o uznanie za bezskuteczną względem masy upadłości dłużnika umowy darowizny z dnia 25 lutego 2014 r., zawartej przed notariuszem H. C. w S., repertorium (...) nr (...) pomiędzy S. S. (1) i M. S. a pozwaną B. S., dotyczącej nieruchomości położonej w S. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Suwałkach VI Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi KW nr (...). Twierdził, że umowa ta została zawarta z pokrzywdzeniem masy upadłości.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa oraz zasądzenie na jej rzecz kosztów procesu. Potwierdziła nabycie własności niniejszej nieruchomości w drodze umowy darowizny z dnia 25 lutego 2014 r., zaprzeczając jednocześnie by jej zawarcie miało na celu pokrzywdzenie wierzycieli S. S. (1).

W dniu 28 lutego 2018 r. Prokurator Okręgowy w Suwałkach zgłosił swój udział w postępowaniu.

Wyrokiem z dnia 9 lipca 2018 r. Sąd Okręgowy w Suwałkach uznał za bezskuteczną w stosunku do masy upadłości dłużnika S. S. (1), prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą (...) w P. umowę darowizny z dnia 25 lutego 2014 r., zawartą przed notariuszem H. C. w S., repertorium (...) nr (...) pomiędzy S. S. (1) a B. S., dotyczącą nieruchomości położonej w S. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Suwałkach VI Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi KW nr (...) (pkt 1), zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 13.804,94 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 10.817 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt 2), nakazał pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa (Kasy Sądu Okręgowego w Suwałkach) kwotę 5.000 zł tytułem części brakującej opłaty od pozwu (pkt 3) i zarządził zwrot powodowi z konta sum na zlecenie kwotę 2.012,06 zł tytułem niewykorzystanej zaliczki na sporządzenie opinii biegłego zapisanej pod poz. 500028737576 (pkt 4).

Sąd Okręgowy ustalił, że S. S. (1) od 11 października 1993 r., prowadził działalność gospodarczą pod firmą (...) w P..

W dniu 11 lipca 2007 r. małżonkowie S. i M. S. darowali na rzecz swojego syna K. S. własność nieruchomości lokalowej położonej w S., przy ul. (...).

W 2012 r. S. S. (1) wykazał przychód w wysokości 29.534.714 zł, zaś dochód na poziomie 95.154,73 zł, a zysk netto na poziomie 82.286,65 zł. W 2013 r. te kwoty szacowały się odpowiednio na poziomie 24.875.100,16 zł, 101.864,94 zł i 87.066,94 zł. Przychód z działalności w 2014 r. wyniósł 21.597.453,43 zł, dochód 107.385,94 zł, zaś zysk netto wyniósł 91.234,94 zł. Z kolei, w roku 2015 w zeznaniu podatkowym wykazał dochód w wysokości 108.046,00 zł, ogólny zaś zysk netto wyniósł 88.888,32 zł.

Na dzień 28 stycznia 2014 r., 9 kwietnia 2015 r., 20 sierpnia 2015 r. S. S. (1) nie posiadał zaległości podatkowych, a także na dzień 28 maja 2014 r., 23 stycznia 2014 r., 9 kwietnia 2015 r. i 19 sierpnia 2015 r. zaległości w zakresie składek na ubezpieczenie społeczne.

Postanowieniem z dnia 26 września 2016 r., wydanym w sprawie sygn. akt VIII GU 137/16, Sąd Rejonowy w Białymstoku VIII Wydział Gospodarczy ogłosił upadłość dłużnika S. S. (1), prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą (...) w P..

W postępowaniu upadłościowym zgłoszono wierzytelności, w tym między innymi: kwota 1.479.237,81 zł na rzecz P. D., w skład której wchodziły należności za nieopłacone faktury z roku 2013 i 2014; kwota 64.350,21 zł na rzecz Z. B., wśród której również znalazły się należności za nieopłacone faktury VAT z roku 2013 i 2014; kwota 982.991,74 zł na rzecz M. D., obejmująca nieuregulowane należności od 2013 r.; kwota 2.500.681,19 zł na rzecz (...) Bank S.A. w W. z tytułu zawieranych w roku 2012 i 2014 umów kredytowych i aneksów do tychże umów; kwota 45.880 zł na rzecz Gminy M. S. z tytułu zaległości podatkowych, w tym podatku rolnego za 2013 r.

Jak dalej ustalił Sąd Okręgowy, S. S. (1) już w roku 2014 r. miał świadomość istnienia zaległości w uiszczaniu swoich zobowiązań, bowiem podejmował próby ugodowej regulacji kwestii należnych zobowiązań i dokonywał częściowej ich spłaty. Znaczna część należności nie została jednak spłacona.

W 2016 r. K. w S. ustaliła, że rodzina S. S. (1) jest właścicielem szeregu pojazdów, które były wykorzystywane przez niego do prowadzenia działalności gospodarczej, przy czym B. S. jest właścicielką aż 6 samochodów. W toku tego postępowania ustalono również, że S. S. (1) rozdysponował całym swoim majątkiem nie tylko na rzecz córki, ale i syna oraz małżonki w drodze podziału majątku wspólnego. W związku z pozyskaniem tego rodzaju informacji syndyk masy upadłości M. K. wystąpił o uznanie za bezskuteczne względem masy upadłości szeregu czynności dokonanych przez S. S. (1), w tym m.in. o sprzedaż alkoholu pomiędzy nim a B. S., umowy sprzedaży myjki przelotowej, a także szeregu innych czynności prawnych, zawartych pomiędzy S. S. (1) a jego synem K. S..

Posiłkując się zaś opinią biegłego, sporządzoną w toku postępowania karnego, Sąd Okręgowy ustalił, że w 2013 i 2014 r. wartość majątku (...)prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą (...) w P., przekraczała wartość zobowiązań. Od dnia 16 stycznia 2013 r. posiadał on liczne niespłacone zobowiązania, wymagalne względem M. D., P. D., a także od 29 grudnia 2013 r. na rzecz (...) z (...) czy pochodzące z początku 2014 r. względem (...) spółka z o. o. w W., czy też z tytułu faktur z okresu od października do marca 2014 r. na rzecz(...) co oznaczało, że już w tym okresie pozostawał niewypłacalny. Na dzień 1 stycznia 2014 r. wartość przeterminowanych zobowiązań wynosiła 582.676,14 zł, a średni czas opóźnienia w spłacie wynosił 109 dni i w późniejszych miesiącach wydłużył się do 126 dni. Zgodnie z wówczas obowiązującymi przepisami, winien był on zatem złożyć wniosek o ogłoszenie upadłości do dnia 30 stycznia 2013 r. Gdyby przyjęć aktualne brzmienie przepisów (obowiązujące od dnia 1 stycznia 2016 r.), wniosek ten powinien być złożony do dnia 16 maja 2013 r.

B. S. jest właścicielem zabudowanej budynkiem mieszkalnym nieruchomości położonej w S. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Suwałkach VI Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...). Własność powyższej nieruchomości nabyła w drodze umowy darowizny od swoich rodziców M. i S. małż. S.. B. S. zamieszkuje w przedmiotowym domu od chwili urodzenia. Pod tym adresem od 1993 r. S. S. (1) prowadził również masarnię.

W tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd Okręgowy uznał żądanie powoda za uzasadnione. Stwierdził, że wobec tego, że przekazanie nieruchomości nastąpiło w drodze umowy darowizny, powód obowiązany był jedynie do wykazania, że dłużnik był niewypłacalny lub na skutek dokonania darowizny stał się niewypłacalny (art. 529 k.c.). Celem zatem ustalenia, czy na chwilę dokonania darowizny (tj. dzień 25 lutego 2014 r.) w stosunku do dłużnika istniały powołane okoliczności, Sąd Okręgowy przeprowadził dowód z opinii biegłego z zakresu ekonomiki i finansów W. M.. Powyższą opinię Sąd ocenił jako wiarygodną, rzetelną i sporządzoną zgodnie z wymaganiami sztuki, przez fachowy podmiot, posiadający niezbędną wiedzę oraz doświadczenie. Składane to tej opinii zastrzeżenia przez pozwaną uznał natomiast za polemikę ze stanowiskiem wyrażonym przez biegłego. Powyższe było też przyczyną odmowy dopuszczenia kolejnej opinii. Uwzględniając zatem treść złożonej w sprawie opinii, z której wynikało, że na dzień 16 stycznia 2013 r. upadły był niewypłacalny (nie posiadał bowiem bieżących środków, którymi mógłby wykonać swoje zobowiązania pieniężne), zaś na dzień 1 stycznia 2014 r. wartość jego przeterminowanych zobowiązań wynosiła 582.676,14 zł, a średni czas opóźnienia sięgał 109 dni i w późniejszym okresie wydłużył się do 126 dni, a ponadto korespondujących z nią, złożonych przez syndyka, zgłoszeń wierzytelności w ramach postępowania upadłościowego, Sąd Okręgowy uznał, że dłużnik w ocenianym okresie był niewypłacalny.

Niezależnie od powyższego, stwierdził, że skoro w stosunku do dłużnika S. S. (1) toczy się obecnie postępowanie upadłościowe (a zatem jest on niewypłacalny), czynność darowizny została dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli (art. 527 § 2 k.c.).

Zdaniem Sądu Okręgowego, dłużnik S. S. (1) w chwili dokonania darowizny miał świadomość, że działa z pokrzywdzeniem wierzycieli. Sąd nie dał bowiem wiary jego zeznaniom, że dokonując darowizny nie miał żadnych zaległości w spłacie zobowiązań, były one dokonywane systematycznie, a kondycja finansowa firma pogorszyła się dopiero w 2015 r., zaś przekazana nieruchomość nie była obciążona hipoteką. Uznał, że twierdzenia te były sprzeczne z zebrany materiałem dowodowym, w tym listą zgłoszonych wierzycieli, z której wynikało, że wierzyciele dochodzą od dłużnika należności powstałych już w 2012, 2013 i 2014 r. Zauważył, że powyższe zaległości nie dotyczyły tylko roszczeń odsetkowych, ale i należności głównych. Podobnie Sąd Okręgowy ocenił twierdzenia dłużnika, jakoby wierzyciele, w ramach współpracy, zrzekli się jakichkolwiek odsetek za opóźnienie, podnosząc, że takie postępowanie byłoby dla

nich skrajnie niekorzystne, a ponadto twierdzenie to stoi w sprzeczności z zeznaniami świadka P. D., który wprost wskazywał, że jedyną szansą odzyskania należnych pieniędzy od S. S. (1) było wysyłanie mu towaru i przyjmowanie opłaty za zaległe dostawy z wielomiesięcznym opóźnieniem (średnie opóźnienie według biegłego wynosiło ponad trzy miesiące). W ocenie Sądu Okręgowego, wiedza i świadomość dłużnika o powyższym wynikała również z wykazywanej przez niego w 2014 r. woli renegotjacji warunków spłaty należności. Za niewiarygodne Sąd uznał twierdzenia dłużnika, jakoby Z. B. nie kierowała do niego żadnych wezwań, nie zalegał on w stosunku do niej z zapłatą należności, a przynajmniej o tym nie wiedział. Stwierdził, że jego zeznania są także niewiarygodne w świetle zeznań jego syna K. S., który przyznał, że na tej samej nieruchomości, która została darowana pozwanej, stoi masarnia, czemu sam dłużnik zaprzeczał oraz że przyznał on, iż były okresy, kiedy były problemy z zaspokajaniem wierzytelności.

O tym, że działanie S. S. (1) już w okresie dokonania darowizny na rzecz córki miało na celu stopniowe wyzbywanie się majątku, zdaniem Sądu Okręgowego, świadczył również fakt dokonania w niedalekim okresie umownego podziału majątku wspólnego (25 kwietnia 2014 r.), na skutek którego dłużnikowi przypadły nieruchomości posiadające znaczne zadłużenie hipoteczne. Za niewystraszający do podzielenia przeciwnego stanowiska upadłego, Sąd Okręgowy uznał zaś wykaz dochodu w bilansie zysków i strat oraz w rozliczeniach finansowych, argumentując, że nie musi on stanowić o rzeczywistej sytuacji majątkowej przedsiębiorstwa dłużnika. W efekcie Sąd Okręgowy stwierdził, że działanie S. S. (1), polegające na darowaniu nieruchomości swojej córce B. S., dokonane w dniu 25 lutego 2014 r., miało na celu pokrzywdzenie wierzycieli, a przy tym miał on świadomość działania w takim celu (znał bowiem sytuację majątkową swojego przedsiębiorstwa, wiedział o licznych zobowiązaniach i braku środków finansowych na ich bieżącą spłatę). Zdaniem Sądu, dłużnik miał też wiedzę, że utrzymywanie się takiego stanu rzeczy będzie wiązało się z aktywnością wierzycieli w celu dochodzenia należności, a jednym z takich składników majątkowych, które mogły pozwolić na ich zaspokojenie była nieruchomość przy ul. (...) w S..

Jako nieistotne, Sąd Okręgowy ocenił twierdzenia pozwanej o nieposiadaniu przez nią wiedzy co do sytuacji majątkowej ojca, skoro możliwość uwolnienia się od odpowiedzialności na tej podstawie została wprost wyłączona przez art. 528 k.c., gdyż uzyskała ona korzyść majątkową bezpłatnie. Taki charakter ma bowiem umowa darowizny (art. 888 k.c.).

O kosztach Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. przy uwzględnieniu § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804).

O brakujących kosztach sądowych rozstrzygnął na podstawie art. 113 ust. 1 u.k.s.c., zaś o zwrocie powodowi niewykorzystanej zaliczki – na mocy art. 84 ust. 1 i 2 w zw. z art. 80 ust. 1 u.k.s.c.

Apelację od powyższego wyroku wywiodła pozwana, która zaskarżyła go w zakresie pkt 1-3 i zarzuciła Sądowi I instancji:

1. naruszenie przepisów prawa procesowego, tj.

a) art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 278 § 1 k.p.c. oraz w zw. z art. 286 k.p.c. poprzez odmowę dopuszczenia dowodu z opinii innego biegłego, w sytuacji gdy sporządzona opinia przez biegłego sądowego W. M. obarczona była wadami, a wnioski z niej płynące sprzeczne z zebrany materiał dowodowy,

b) art. 233 k.p.c., art. 232 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. oraz w zw. z art. 6 k.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, w szczególności przy ocenie szeroko rozumianej zasadności i warunków uznania czynności prawnej zawartej przez pozwaną, a także dowolne uznanie, iż powód udowodnił, że na skutek umowy darowizny z dnia 25 lutego 2014 r. zawartej przed notariuszem H. C. w S., repertorium(...) nr (...) pomiędzy S. S. (1) i M. S. a B. S. dotyczącą nieruchomości położonej w S. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Suwałkach VI Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi KW nr (...) doszło do pokrzywdzenia wierzycieli,

2. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj:

a) art. 527 § 1-3 k.c. poprzez niewłaściwe jego zastosowanie, polegające na przyjęciu, że powód wypełnił przesłanki odpowiedzialności z tytułu „skargi pauliańskiej”,

b) art. 527 § 1 k.c. przez uznanie, że dłużnik oraz pozwana, zawierając umowę darowizny, działali ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli,

c) art. 527 § 2 k.c. przez uznanie, że S. S. (1) na skutek zawarcia umowy darowizny stał się niewypłacalny lub stał się niewypłacalny w stopniu wyższym niż przed dokonaniem tej czynności prawnej.

Wskazując na tak sformułowane zarzuty, wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych za obie instancje; ewentualnie wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych za obie instancje.

W piśmie procesowym, stanowiącym uzupełnienie apelacji, pozwana zarzuciła również Sądowi Okręgowemu naruszenie art. 532 k.c. poprzez jego niezastosowanie i w konsekwencji wydanie wadliwego wyroku, podczas gdy zgodnie z tym przepisem ewentualna odpowiedzialność pozwanej ogranicza się do wartości uzyskanej przez nią korzyści wskutek zaskarżonej czynności prawnej dokonanej z dłużnikiem, co oznacza, że w przypadku pozwanej korzyścią mógłby być jedynie udział w wysokości 1/2 przypadający dłużnikowi S. S. (1) w majątku wspólnym S. S. (1) i M. S., a tym samym w składniku tego majątku objętym wyrokiem, tj. nieruchomości położonej w S. przy ulicy (...), dla której Sąd Rejonowy w Suwałkach prowadzi KW nr (...), co winno znaleźć stosowane odzwierciedlenie w sentencji wyroku.

Powód wniósł o oddalenie apelacji oraz o zasądzenie od pozwanej na jego rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie była zasadna.

Rozpoznanie zarzutów apelacji strony pozwanej winno zostać poprzedzone stwierdzeniem, że Sąd Apelacyjny, w oparciu o przepis art. 350 § 1 i 3 k.p.c., sprostował oczywistą omyłkę zawartą w punkcie 1 sentencji skarżonego orzeczenia, doprecyzowując oznaczenie jednej ze stron umowy darowizny z dnia 25 lutego 2014 r., zawartej przed notariuszem H. C. w S., repertorium (...)nr (...) dotyczącej nieruchomości położonej w S. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Suwałkach VI Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi KW nr (...). Pisemne motywy skarżonego wyroku nie pozostawiają bowiem jakichkolwiek wątpliwości co do tego, że stroną niniejszej umowy – poza S. S. (1) – była również jego małżonka, tj. M. S.. Również powód, formułując żądanie pozwu, wyraźnie wskazał, że domaga się uznania za bezskuteczną, wobec masy upadłości dłużnika S. S. (1), prowadzącą działalność gospodarczą pod nazwą (...) w P., powołanej umowy darowizny, zawartej pomiędzy S. S. (1) i M. S., a pozwaną B. S. (pozew, k. 3-6). Oczywistym jest zatem, że pominięcie w punkcie 1 sentencji wyroku, w oznaczeniu strony zaskarżonej czynności prawnej, M. S. stanowiło jedynie omyłkę pisarską i wymagało stosownego sprostowania, o czym orzeczono jak w punkcie I sentencji.

Przechodząc do oceny poszczególnych zarzutów sformułowanych w apelacji skarżącej (uzupełnionych następnie pismem procesowym datowanym na 1 października 2018 r. – k. 587-589), wskazać należy, że Sąd Odwoławczy za prawidłowe uznał ustalenia faktyczne Sądu I instancji, czyniąc je również podstawą własnego rozstrzygnięcia. W wyniku niewadliwie przeprowadzonego postępowania dowodowego, Sąd Okręgowy ustalił bowiem wszystkie istotne dla rozstrzygnięcia sporu okoliczności, które znajdowały odzwierciedlenie w materiale sprawy. Trzeba też podkreślić, że dla skutecznego postawienia zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie jest wystarczające przekonanie strony o innej niż przyjął to sąd, wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu. Konieczne jest bowiem wykazanie, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, gdyż tylko takie uchybienie może być przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Jeżeli

zaś z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawało się wysnuć wnioski odmienne. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami, lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej, albo wbrew zasadom doświadczenia życiowego nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo – skutkowych, to przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2002 r., IV CKN 1316/00; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2000 r., I CKN 1169/99).

W niniejszej sprawie pozwana takiego wyводу jednak nie przedstawiła, poprzestając w istocie na wskazaniu jedynie własnej, subiektywnej oceny faktów ustalonych przez Sąd I instancji. Generalnie zarzuty w tym zakresie sprowadzają się bowiem do forsowania korzystnej dla skarżącej oceny stanu faktycznego sprawy, zmierzającego do wykazania, że na skutek dokonania umowy darowizny z dnia 25 lutego 2014 r., zawartej pomiędzy S. S. (1) i M. S. a B. S., dotyczącej nieruchomości położonej w S. przy ul. (...), nie doszło do pokrzywdzenia wierzycieli.

W związku z tym przypomnieć należy, że stan pokrzywdzenia wierzycieli – zgodnie z treścią art. 527 § 2 k.c. – aktualizuje się w przypadku dokonania czynności prawnej dłużnika, powodującej lub pogłębiającej stan jego niewypłacalności. Kodeks cywilny nie definiuje co prawda pojęcia niewypłacalności; tym niemniej przyjmuje się, że niewypłacalność – w rozumieniu powołanej normy prawnej – oznacza stan majątku dłużnika, w którym egzekucja prowadzona zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego nie może przynieść zaspokojenia wierzytelności pieniężnej, przysługującej przeciwko temu dłużnikowi. Istotnym jest przy tym, że pomiędzy niewypłacalnością a podjęciem przez dłużnika czynności prawnej musi zachodzić związek przyczynowy (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 2015 r., V CSK 320/14). Dla oceny tego związku przyczynowego właściwa jest natomiast chwila, w której wierzyciel wystąpił ze skargą. Niewypłacalność dłużnika (bądź jej zwiększony stopień) musi bowiem istnieć w tej chwili, jak i w chwili orzekania przez sąd o żądaniu wierzyciela uznania czynności prawnej dłużnika za bezskuteczną (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 2012 r., V CSK 183/11). Sąd winien przy tym uwzględnić nie tylko stan majątku dłużnika z chwili zamknięcia rozprawy, ale też czynności prawne zdziałane przez dłużnika już po dokonaniu zaskarżonej czynności (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 2015 r., V CSK 320/14). W tym kontekście dodać także należy, że niewypłacalność może stanowić wynik ciągu czynności, podjętych ze świadomością, a nawet w celu pokrzywdzenia wierzyciela (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2017 r., IV CSK 470/16). To zaś oznacza, że czynność podjęta przez dłużnika nie musi być samodzielną przyczyną powstałej niewypłacalności, lecz może stanowić jedną z takich przyczyn.

Jakkolwiek Sąd Okręgowy, oceniając zaistnienie stanu niewypłacalności dłużnika (bądź też zwiększenia jego stopnia), skupił się na dacie dokonania rzeczony umowy darowizny (tj. 25 lutego 2014 r.), nie zaś na chwili wystąpienia z żądaniem powoda, jak też dacie wyrokowania, okoliczność ta nie miała jednak wpływu na prawidłowość zaskarżonego wyroku. Ustalone w sprawie fakty jednoznacznie wskazywały bowiem, że m.in. wskutek darowania pozwanej B. S. nieruchomości, położonej w S. przy ulicy (...), stan niewypłacalności dłużnika S. S. (1) uległ przynajmniej pogłębieniu i utrzymywał się zarówno w dacie wniesienia powództwa, jak też orzekania Sądu Okręgowego. Okoliczność tę potwierdził bowiem zebrany w sprawie materiał dowodowy w postaci opinii biegłego sądowego z zakresu ekonomiki i finansów W. M. (k. 478-482) oraz złożonej do akt sprawy dokumentacji, w tym zwłaszcza zestawienia zgłoszonych wierzytelności przez wierzycieli S. S. (1) (k. 167-170 i k. 304-305), porozumień zawartych w dniach 15 maja 2014 r. przez wymienionego z wierzycielem P. D. oraz wierzycielem M. D., dotyczących renegotjacji warunków spłaty należności (k. 322 i 323), czy też kopii pozwów w postępowaniu upominawczym, wywiedzionych przez niniejszych wierzycieli przeciwko S. S. (1) (k. 361-377). Wnioski złożonej w sprawie opinii jednoznacznie wskazują bowiem, że S. S. (1) już w dacie 16 stycznia 2013 r. posiadał znaczne, nieuregulowane i przeterminowane zobowiązania pieniężne wobec dwóch wierzycieli, tj. M. D. oraz P. D.. Co jednak istotne, powyższy stan ulegał pogorszeniu, albowiem w następnych miesiącach dłużnik zaciągał kolejne zobowiązania, których nie regulował w terminie. Wydłużeniu ulegał również czas spłaty tych zobowiązań (k. 478-482). Z kolei, treść powołanej powyżej dokumentacji wskazuje, że kondycja finansowa przedsiębiorstwa prowadzonego przez S. S. (1) nie notowała jakiegokolwiek poprawy. Przeciwnie –

złożone przez powoda zestawienie zgłoszonych wierzytelności wskazuje, że na dzień sporządzenia przez powoda pisma procesowego, zawierającego owo zestawienia (tj. na dzień 18 czerwca 2017 r.) wierzytelności wobec S. S. (1) zgłosiło już 65 wierzycieli, przy czym łączna suma jego zadłużenia przekraczała kwotę 8.860.000 zł. Tezę o pogarszającym się stanie majątkowym dłużnika wspiera ponadto okoliczność niewywiązania się przez S. S. (1) z powołanych powyżej porozumień, zawartych między nim, a wierzycielami, czego konsekwencją było wystąpienie przez tych ostatnich na drogę postępowania sądowego (kopie pozwów w postępowaniu upominawczym złożonych przez P. D. i M. D., k. 361-377).

Niewątpliwym jest zatem, że darowana nieruchomości stanowiła w istocie jedyny wartościowy składnik majątku dłużnika, z którego przynajmniej częściowo zaspokojenie mogli uzyskać jego wierzyciele. Stanowisko to jest tym bardziej uzasadnione, jeśli się uwzględni, że zaledwie dwa miesiące po dokonaniu zaskarżonej czynności prawnej, (tj. w dniu 25 kwietnia 2014 r.) S. S. (1) zawarł ze swoją małżonką M. S. umowę o podział majątku wspólnego, mocą której – jak słusznie zauważa Sąd I instancji – dłużnikowi przypadły nieruchomości, posiadające znaczne obciążenie hipoteczne. Uwadze ująć też nie może, że S. S. (1) w maju 2016 r. zawarł ze swym synem, tj. K. S., szereg umów sprzedaży, których przedmiotem były samochody, służące dłużnikowi do prowadzenia działalności gospodarczej, przy czym ruchomości te zostały sprzedane po cenach niższych od rynkowych (notatki urzędowe, k. 265-266, 269-270).

Chronologia opisanych powyżej zdarzeń nie pozostawia zatem jakichkolwiek wątpliwości co do tego, że czynność, której ubezszkudnienia domaga się powód spowodowała co najmniej pogłębienie stanu niewypłacalności S. S. (1).

Oceny tej nie zmieniają zaś wywody apelacji, dotyczące powiązania kwestii upadłości dłużnika z pokrzywdzeniem jego wierzycieli, skutek dokonania spornej umowy darowizny. Dostrzec przy tym należy, że argumentacja pozwanej wyprowadzana w tym względzie zmierza w głównej mierze do zakwestionowania poprawności wniosków, wynikających z powołanej na wstępie, sporządzonej w sprawie opinii biegłego sądowego z zakresu ekonomiki i finansów. Tymczasem, zgodnie z ugruntowanym już stanowiskiem judykatury, przyczyn ogłoszenia upadłości, przewidzianych w przepisach ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe, nie należy utożsamiać z niewypłacalnością dłużnika, określoną w art. 527 § 2 k.c. Znaczenie prawne należy bowiem przypisać jedynie ustaleniu, czy czynność prawna dłużnika mogła spowodować lub pogłębić jego niewypłacalność, istniejącą w chwili jej zaskarżenia i utrzymującą się do dnia wydania orzeczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2018 r., IV CSK 200/17). Skoro zatem w realiach niniejszej sprawy dokonanie umowy darowizny w dniu 25 lutego 2014 r., co najmniej zwiększyło stopień niewypłacalności dłużnika S. S. (1), to okoliczność wystąpienia (bądź też nie) po stronie dłużnika przesłanek warunkujących ogłoszenie upadłości w trybie przepisów Prawa upadłościowego, pozostawała bez znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszego sporu. A skoro tak, jako prawidłową należało ocenić decyzję procesową Sądu Okręgowego, odmawiającą uwzględnienia wniosku dowodowego pozwanej (stanowiącego w istocie powtórzenie zarzutów argumentacji apelacji w tym względzie) w przedmiocie dopuszczenia dowodu z kolejnej opinii biegłego sądowego. Trzeba bowiem podkreślić, że sąd, w ramach swoich kompetencji orzeczniczych, uprawniony jest, zgodnie z dyspozycją art. 227 k.p.c., do selekcji zgłaszanych dowodów jako skutku dokonanej oceny istotności okoliczności faktycznych, których wykazaniu dowody te mają służyć. Takiego waloru wskazanym kwestiom przypisać w sprawie niniejszej jednak nie sposób.

Tożsame przyczyny legły zresztą u podstaw oddalenia zgłoszonego na etapie postępowania apelacyjnego, wniosku pozwanej o przeprowadzenie dowodu z kolejnej opinii biegłego sądowego, przy pomocy którego powódka dążyła do wykazania zasadności swojego stanowiska w powołanej wyżej kwestii.

Powyzsza konkluzja czyni zatem bezpodstawnym podniesiony w apelacji zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 278 § 1 k.p.c. oraz art. 286 k.p.c.

Niezasadne okazały się także zarzuty sformułowane w apelacji pozwanej, dotyczące zakwestionowania przez skarżącą wniosków wyprowadzonych przez Sąd I instancji w zakresie pozostałych przesłanek, warunkujących skuteczność wystąpienia przez powoda ze skargą pauliańską. Wbrew odmiennym wywodami apelacji, prawidłowo Sąd Okręgowy rozważył i ocenił kwestię działania dłużnika oraz samej pozwanej, przy zawieraniu umowy darowizny w dacie 25 lutego

2014 r., ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Z pola widzenia nie można bowiem tracić, że przepis art. 528 k.c. wyraźnie wskazuje, że jeżeli wskutek czynności prawnej, dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnika działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. W sprawie niniejszej bezspornym zaś pozostaje, że zaskarżoną przez powoda czynność stanowi umowa darowizny, mającą właśnie taki charakter (art. 888 k.c.). To zaś oznacza, że okoliczność czy skarżąca miała wiedzę (względnie mogła się dowiedzieć przy zachowaniu należytej staranności) o działaniu dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, pozostawała w istocie bez wpływu na prawidłowość zaskarżonego rozstrzygnięcia.

Gdy natomiast chodzi o zarzuty wyprowadzone w tym względzie w odniesieniu do samego dłużnika S. S. (1), stwierdzić należy, że omówiony we wstępnej części wyводу materiał dowodowy nie pozostawia wątpliwości co do tego, że gdyby nie dokonanie przez dłużnika szeregu powiązanych ze sobą czynności (w tym również spornej w sprawie umowy darowizny), S. S. (1) nie stałaby się niewypłacalny (a przynajmniej pogłębieniu nie uległby stan jego niewypłacalności). Uwadze ująć bowiem nie może, że dokonując zaskarżonej czynności wyzbył się on wartościowego składnika majątku w postaci nieruchomości położonej w S. przy ul. (...) na rzecz swej córki, aby następnie rozdysponować pozostałe, przejawiające jakąkolwiek wartość składniki majątku na rzecz swojej małżonki (przy jednoczesnym pozostawieniu sobie tych obciążonych hipotecznie) oraz syna. Oczywistym jest zatem, że czynności te uniemożliwiły co najmniej częściowe pokrycie zobowiązań wobec jego wierzycieli. W ocenie Sądu Apelacyjnego, S. S. (1) miał przy tym pełną świadomość o istnieniu po jego stronie licznych zobowiązań. Był też świadomy swojej niezwykle trudnej sytuacji majątkowej, o czym przekonuje chociażby zawarcie porozumień z wierzycielami, których celem była renegocjacja warunków spłaty istniejącego po jego stronie zadłużenia.

W tym stanie sprawy, trudno zatem zaaprobować stanowisko apelacji, że stan świadomości dłużnika S. S. (1) w zakresie możliwości pokrzywdzenia wierzycieli, wskutek dokonanych przez niego przesunięć majątkowych, nie został dostatecznie wykazany.

Nie ma też racji skarżąca wywodząc, że bezskutecznością, w realiach niniejszej sprawy, winien zostać objęty jedynie udział w 1/2 części w prawie własności nieruchomości darowanej pozwanej. Uwadze skarżącej umknęło bowiem, że przedmiot darowizny objęty był wspólnością majątkową małżeńską, a więc wspólnością o charakterze łącznym. W tej sytuacji powód nie mógł więc domagać się – zgodnie z oczekiwaniami apelacji – jedynie częściowego ubezskutecznienia zaskarżonej czynności prawnej, albowiem współwłasność łączna ma charakter bezudziałowy. To zaś oznacza, że w trakcie jej trwania, niemożliwym jest określenie udziałów przypadających małżonkom. Postulat pozwanej znajdowałby zatem uzasadnienie w przypadku zniesienia wspólności majątkowej małżeńskiej dłużnika i jego małżonki przed dokonaniem zaskarżonej czynności prawnej, czego skutkiem byłoby darowanie córce przez każdego z małżonków jedynie udziału we własności nieruchomości; co jednak nie miało miejsca w niniejszej sprawie. W wyniku ustania wspólności majątkowej małżonków do składników takiego majątku zastosowanie znajdą wszak regulacje, traktujące o współwłasności w częściach ułamkowych. Udział taki wyznacza zaś możliwy zakres zaspokojenia wierzyciela z przedmiotu czynności prawnej, uznanej za bezskuteczną (darowizny). Skoro jednak okoliczność taka w niniejszej sprawie nie występuje, jako chybiony ocenić należało się również zarzut naruszenia art. 532 k.c.

Mając powyższe na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny uznał, że złożona przez pozwaną apelacja stanowi w istocie jedynie polemikę z niewadliwym rozstrzygnięciem Sądu Okręgowego. Skarżąca nie zdołała bowiem przedstawić jakichkolwiek merytorycznych argumentów, mogących podważyć prawidłowość skarżonego orzeczenia.

W tej sytuacji Sąd Apelacyjny, orzekł jak w punkcie II sentencji na zasadzie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego, rozstrzygnął zaś na zasadzie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c., przy uwzględnieniu § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r. poz. 1804 ze zm.).

(...)

